

בסיועה דשמיא

הפרשה המחכימה

פירושים מבית 'הפרשה המחכימה' - אוצר מופלא של לקחים מעשיים ואקטואליים מהפרשה פרשת אמור התשפ"א גליון 168

פטירתה. ורואים גם כן שהיה מסתכל על העתיד, והתנהג במעלת הסיפוק ושאיפה¹.

ג. מסופר בסוף מסכת מכות (סוף כד. וכעין זה בספרי דברים אות מג) "וכבר היה רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה ורבי יהושע, ורבי עקיבא מהלכין בדרך, ושמעו קול המונה של רומי... והתחילו בוכין ורבי עקיבא משחק, אמרו לו: מפני מה אתה משחק? אמר להם: ואתם, מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: הללו כושיים שמשתחווים לעצבים ומקטרים לעבודת כוכבים יושבין בטח והשקט, ואנו בית הדום רגלי אלקינו שרוף באש ולא נבכה?! אמר להן: לכך אני מצחק, ומה לעוברי רצונו כך, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה.

ד. שוב פעם אחת היו עולין לירושלים, כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם, כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים, התחילו הן בוכין ורבי עקיבא מצחק, אמרו לו: מפני מה אתה מצחק? אמר להם: מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: מקום שכתוב בו 'וזהר הקרב יומת' ועכשיו 'שועלים הילכו בו', ולא נבכה?! אמר להן: לכך אני מצחק, דכתיב... עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה (ציון שדה תחריש), הייתי מתיירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה (עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים), עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה – בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת, בלשון הזה אמרו לו: עקיבא ניחמתנו, עקיבא ניחמתנו²". ורואים כיצד בכח ראייתו הבוחנת ידע אף בשפל המדרגה להסתכל על הטוב שיהיה בעתיד. וכך יש לכל אדם בעת צרה רחמנא ליצלן, להתעודד על ידי התבוננותו בגודל הריבוי שיכול להיות לו בעתיד בעזרה.

ה. כיוצא בזה מסופר (סנהדרין קא.) "אמר רבה בר בר חנה, כשחלה רבי אליעזר נכנסו תלמידיו לבקרו, אמר להן: חמה עזה יש בעולם (אמר על עצמו שהקב"ה כעס עליו והכביד חוליו וחומו), התחילו הן

ספירת העומר ול"ג בעומר – הפתכלות על העתיד בכוחו של רבי עקיבא להסתכל לעתיד, ויש בו לחסתפק בקיים ולשאוף לעתיד

נמצאים אנו בספירת העומר, בפרק בו מתו בפרק זמן תלמידי רבי עקיבא, ועלינו ללמוד ממנו נקודה חשובה בחיים, וכפי שמצינו פעמים רבות שהיה מסתכל על העתיד, וכדלהלן.

א. חז"ל (אבות דרבי נתן ו, ב) מספרים "מה היתה תחילתו של רבי עקיבא? אמרו: בן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר (וראה שהיה חור באבן), אמר: מי חקק אבן זו? אמרו לו: המים שתדיר נופלים עליה. מיד היה דן קל וחומר בעצמו: מה רך פסל (וניקב) את הקשה, דברי תורה שקשים כברזל – על אחת כמה וכמה שיחקקו את ליבי שהוא בשר ודם. מיד חזר ללמוד תורה". כלומר, הוא ראה והבין שאפילו אם כעת לא ניכר בנפילת הטיפה על האבן כלום, אבל במשך הזמן, היא מחלחלת לאט לאט, עד שיוצרת בו חור. וכך התורה, אפילו אם לא מבין אותה כעת, במשך הזמן הוא יבנה, והיא תחדור לעצמותו [וכמו שהרחבנו ב'הפרשה המחכימה' (דברים ח"א בהפטרות

'פרשת דברים' ישעיה א, ג 'מעלת ההתבוננות') שעל ידי התבוננותו של רבי עקיבא, הבין שגם הטיפה הראשונה פעלה את פעולתה, אלא שלא ניכרת פעולתה רק לאחר זמן]. **ומעין** מה שאמרו במדרש (ויק"ר יט, ב. שהש"ר ה, יא. מדרש שמואל פרשה ה. ילקו"ש שה"ש ה, תקפס. רש"י משלי יז, כד. ועיין במדב"ר כא, טז. דב"ר ח, ג, מדרש משלי פרשה י, ו בהפרשה המחכימה דברים ח"ג ל, יא 'התיאשות מידיעת כל התורה') לענין 'כמות הלימוד', משל למלך שציוה על עבדיו שההורס את ההר יזכה לדבר גדול, הטיפש אמר: כיצד אכבוש הר גדול כזה, אבל החכם חפר וחפר מכמה צדדים, עד שמצא שהכל בידו. כך בלימוד, הטיפש חושב כיצד אדע את כל התורה, אבל החכם לומד דף ועוד דף, "וקובץ על יד ירבה" (משלי יג, יא) – כיון שמקבץ בידו עוד ועוד – זוכה שתתרבה אצלו התורה, עד שמספיק לרכוש הרבה ממנה, ונקבעת היא היטב בלבו (וכמו שהרחבנו ב'לב טהור').

ב. **מסופר** (עבודה זרה כ.ו.) שפעם רבי עקיבא ראה את אשת טורנוסרופוס הרשע, הוא ירק, צחק ובכה, ירק – משום שבאה מטיפה סרוחה (והרוק דומה לזרע, עיין תורת חיים ע"פ הגמרא), צחק – משום שעתידיה להתגייר ויתחתן עמה (והר"ן נדרים ריש ג: פירש שנשאה לאחר מיתת בעלה), ובכה – על אשה יפה כזו שתקבר באדמה לאחר

¹ אולי רבי עקיבא קיבל זאת מרבי ישמעאל, וכפי שסיפר בעצמו (יומא לה.) "אמר רבי עקיבא סח לי רבי ישמעאל בן לוגא, פעם אחת יצאתי אני ואחד מבני בניהם לשדה ללקט עשבים, וראיתי שבכה ושחק. אמרתי לו: מפני מה בכית? אמר לי: כבוד אבותי נזכרתי, ומפני מה שחקת? אמר לי: שעתידי הקדוש ברוך הוא להחזיריה לנו. ומפני מה נזכרת? אמר לי: מעלה עשן כנגדי. (אמר לו רבי עקיבא): הראהו לי, אמר לי (רבי ישמעאל): שבועה היא בידינו שאין מראין אותו לכל אדם".
² **כלשון** הזה מצינו גם שרבי יהושע אמר לו (ראש השנה כה.): 'עקיבא נחמתני, עקיבא נחמתני'.

לה רבי עקיבא: אם יהיה לי כסף, אעשה לך תכשיט 'ירושלים של זהב'. באותו הזמן בא אליהו הנביא כדי לנחמם, ונדמה להם כאיש עני, הוא סיפר שאשתו ילדה ואין לו לתת לה שום דבר לשכב עליו, לכן מבקש מעט תבן. כששמע זאת רבי עקיבא אמר לאשתו: ראי אדם זה שאף תבן אין לו. ומיד מספרת הגמרא שאשתו אמרה לו: לך לבית המדרש ללמוד תורה, הלך ועסק בה שנים עשרה שנה, וכשחזר שמע שאמרה לרשע אחד שניסה להקניטה שמסכימה שילמד עוד, וחזר ללמוד עוד י"ב שנה, (וכמובא כעין זה בכתובות סב:). **וקשה**, למה דוקא מיד אחר מעשה זה אמרה לו שילך ללמוד תורה. ובפשטות אפשר לומר שתמיד אמרה לו זאת, וזהו רק סדר הגמרא שסיפרה קודם על נישואיהם, ולאחר מכן כיצד הלך ללמוד תורה. ועוד יש לומר שהמתנה עד שיעבור שנה מנישואיה.⁴

אבל מסמיכות דברי הגמרא, נראה שהיו המקרים בזה אחר זה, ושמעתי (בשם הגר"ד אורנטליך זצ"ל רבה של ביתר), שהנה תמוה כיצד אומר לה שיביא לה ירושלים של זהב, הגם שלילדים יש דמיונות שכשיהיו גדולים יהיה להם מטוס וכדומה, אבל אנשים גדולים כבר אינם מדומיינים, וכיון שיודע את גודל עניותם, היה לו לומר לה: שכשיהיה לנו כסף – אקנה לך תכשיט יפה, אבל כיצד אומר לה שיקנה לה תכשיט כה יקר, ירושלים של זהב. אלא שבאמת בתחילה עדיין רחל לא שלחה אותו ללמוד תורה, כי המתנה לשעת הכושר, כיון שידעה שהוא עם הארץ, ואם ילך לבית הספר ויראה ילדים בני חמש משננים כבר את אותיות הא"ב, ואת הניקוד קמץ א' ופתח א' וכדומה, עלול הוא להישר ולהתייאש. רק כאשר שמעה ממנו שעל אף עניותם הרבה, מביטח הוא לה שכאשר יתעשרו, יקנה לה ירושלים של זהב, ראתה שיש לו כוחות עצומים של 'שאיפה' לגדלות. וכאשר שמע מאלהיו שביקש תבן לאשתו, ואמר לה: ראי, ישנם יותר מסכנים מאיתנו, ראתה שיודע גם לשמוח עם המעט הקיים, והבינה שיש לו גם את מעלת ה'סיפוק' במה שיש, הבינה שכבר הגיעה העת שיכול ללכת ללמוד תורה, כי מלבד השאיפות לגדלות – גם אם חלילה אינו זוכה להרבה, מסתפק ושמח הוא במועט שיש לו (וכמו שנתבאר ב'הפרשה המחכימה' בראשית הנדפס מחדש ג, ז 'הבנת החסרון הרחוק' בסוף המאמר).

ובאמת שהיה מחוייב להסתכל על העתיד, שהרי תחילת לימודו היה בגיל ארבעים שנה, ואדם בגיל כזה כבר קונה 'בינה', ואילו הוא עדיין לא יודע תורה, ובקלות היה יכול להתייאש, אבל לא כן רבי עקיבא שהתנחם בעתיד שלפניו, וקיים בעצמו את המימרא 'כל זמן שהנר דולק, אפשר לתקן' (רבי ישראל מסלנט ששמע מהסנדלר, וכעין זה בוהר פרשת פנחס דף רכ, וילקוט שמעוני קהלת ט, תקפ"ט).

⁴ **כדברי** הבן יהודע שכתב שנראה שישב עמה אחר הנישואין שנה אחת, ככתוב (דברים כה, ה) "נקי יהיה לביתו שנה אחת", עיין שם. ואולי אפילו שמצות "נקי יהיה לביתו" נאמרה על האיש ולא על האשה, ואם כן, אם האשה שולחת אותו אין בזה איסור, אבל אולי על הבעל מצד עצמו להשתדל לקיים דין זה.

בוכין ורבי עקיבא משחק, אמרו לו: למה אתה משחק? אמר להן: וכי מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: אפשר ספר תורה שרוי בצער, ולא נבכה?! אמר להן: לכך אני משחק, כל זמן שאני רואה (את) רבי (מצליח בכל מעשיו, ואין לו שום יסורין בעולם הזה) שאין יינו מחמיץ ואין פשתנו לוקה ואין שמנו מבאיש ואין דובשנו מדביש (מתקלקל ונעשה צלול מחמת החום), אמרתי שמא חס ושלום קיבל רבי עולמו (את כל שכרו בעולם הזה, ולכן הכל טוב לו כאן), ועכשיו שאני רואה (את) רבי בצער (ופירש רש"י 'ושכרו משתמר להבא', לכך), אני שמח. (כשמע זאת רבי אליעזר נתערב בעצמו) אמר לו: עקיבא, כלום חיסרת מן התורה כולה (שאתה אומר שאני סובל על עונותי), אמר לו: לימדתנו רבינו, 'כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא' (קהלת ז, כ"ג).³ ומוכה גם כן שהלך על פי העתיד, וגם שעכשיו רואים את יסורי הרב, אבל רואה שזה לטובתו להשלים שכרו לעתיד לבוא.

ו. יתירה מזו, גם כאשר מתו לו עשרים וארבע אלף תלמידים והיה העולם שומם (יבמות סב:), אדם אחר היה יכול ליפול ליאוש ולצאת מדעתו – מרוב צער, אם בכלל היה נשאר בחיים, אבל לא כן נהג רבי עקיבא, הוא הסתכל עם הפנים לעתיד, והלך בעצמו אצל רבותינו שבדרום והנחילה לחמשה תלמידים, לרבי מאיר, רבי יהודה, רבי יוסי, רבי שמעון בר יוחאי, ורבי אלעזר בן שמוע, והם שהעמידו את התורה לדורות. **ובגמרא** (יבמות שם, וכעין זה באבות דרבי נתן ג, ו) הסבירו שלמד זאת מהפסוק (קהלת יא, ז) "בבוקר זרע את זרעך, ולערב אל תנח ידך", ולמד מזה רבי עקיבא (אבות דרבי נתן ג, ו) "למד תורה בילדותו ילמוד תורה בזקנותו... (וכן) היו לו תלמידים בילדותו, יהיו לו תלמידים בזקנותו, שאינך יודע איזה מהם יכשר" (כמו שהבאנו בבראשית ד, כה 'התנהלות החיים במצבים קשים'). רואים שתמיד צריך להיות עם הפנים לעתיד, וגם אם כבר למד או לימד בצעירותו, יִלְמַד וְיִלְמַד בזקנותו. וגם הטעם הוא משום 'שאינך יודע איזה מהם יכשר', וזוהי גם כן הסתכלות לעתיד, שישאר משהו מלימודו ותלמידיו.

סיפוק ושאיפה

ז. מסופר בגמרא (נדרים ג.) שרבי עקיבא נשא את בת כלבא שבוע, כשמע אביה שנישאה לעם הארץ הדירה מנכסיו, והיו עניים מרודים עד שהוצרכו לישון על תבן מרוב עניותם. אמר

³ גם בהמשך מספרת הגמרא: "כשחלה רבי אליעזר נכנסו ארבעה זקנים לבקרו, רבי טרפון ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא, נענה רבי טרפון ואמר: טוב אתה לישראל מטיפה של גשמים, שטיפה של גשמים בעולם הזה ורבי בעולם הבא, נענה רבי יהושע ואמר: טוב אתה לישראל יותר מגלגל חמה, שגלגל חמה בעולם הזה ורבי בעולם הזה ובעולם הבא, נענה רבי אלעזר בן עזריה ואמר: טוב אתה לישראל יותר מאב ואם, שאב ואם בעולם הזה ורבי בעולם הזה ובעולם הבא. נענה רבי עקיבא ואמר: חביבין יסורין, אמר להם: סמכוני ואשמעה דברי עקיבא תלמידי שאמר חביבין יסורין, אמר לו: עקיבא, זו מנין לך? אמר (רבי עקיבא): מקרא אני דורש" וכו'. **הרי** שאפילו שכולם דיברו על מעלתו כלפי העתיד, שהוא אינו טובה רק בעולם הזה, אלא גם לעתיד לעולם הבא, אף על פי כן העדיף לשמוע את דברי רבי עקיבא על מעלת היסורין, שדרכו של רבי עקיבא לא רק להסתכל על העתיד שיהיה טוב, אלא גם על ההווה שהוא באמת טוב, וכדרך שהיה אומר 'כל מה דעביד רחמנא – לטב עביד' וכדלהלן.

ראשה, העמיד עליה עדים, ובא לפני רבי עקיבא, אמר לו: לזו אני נותן ארבע מאות זוז (שעל כאיסר שמן זלולה בעצמה לגלות את ראשה, והוכיחה שאינה מקפדת על הבושה)? אמר לו: לא אמרת כלום (שסובר כשיטתו שאפילו עניים שבישראל רואים אותם כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם. אבל הלכה כחכמים כדלהלן). **ומוכח גם כן, שאף האנשים העניים מסתכלים עליהם כאל עשירים.** והוא דומה גם למה שעוד בעניונו הבטיח לאשתו, שכאשר יעשירו, יתן לה ירושלים של זהב שהוא תכשיט של עשירים. ובוהו הולך לשיטתו שיש להסתכל על הפן החיובי, ולא על הדלות הקיימת כעת, אלא על הפוטנציאל שיש בידו להצליח, ואף שכעת הם עניים, אבל כיון שהם בני האבות הקדושים, באמת הם ראויים להיות נכבדים.

י. כיוצא בזה אמר אביי בגמרא (שבת קכח. וב"מ קיג): "רבן שמעון בן גמליאל, ורבי שמעון (בר יוחאי), ורבי ישמעאל ורבי עקיבא, כולו סבירא להו כל ישראל בני מלכים הם. רבן שמעון בן גמליאל שאומר שמותר לטלטל בשבת לוף, מפני שהוא מאכל לעורבים, ומותר לטלטל אף שברי זכוכית, מפני שהוא (ראוי להיות) מאכל לנעמיות. רבי שמעון דתנן בני מלכים סכיין על גבי מכותיהן שמן וורד, שכן דרכן של בני מלכים לסוך בחול, רבי שמעון אומר כל ישראל בני מלכים הם. רבי ישמעאל ורבי עקיבא דתניא, הרי שהיו נושין בו אלף מנה ולבוש איצטלא בת מאה מנה, מפשיטין אותו ומלבישין אותו איצטלא הראויה לו. (אבל) תנא משום רבי ישמעאל ותנא משום רבי עקיבא, כל ישראל ראויין לאותה איצטלא". ומוכח שאף האנשים הפשוטים ראויים ללבוש מכובד מאוד, משום שהם בני מלכים, וגם אם כעת זה לא בא לידי ביצוע, אבל בעתיד יהיה כך. והוא דומה גם למה שאמר לאשתו עוד בעניונו, שבעתיד הוא יתן לה ירושלים של זהב.

יא. גם אמרו בגמרא (ברכות סוף ט:): בשם רבי עקיבא 'לעולם יהא אדם רגיל לומר: כל מה שעושה הקב"ה, לטובה עושה', וכמו שמסופר שהלך בדרך, וכשהגיע לאיזה מקום וביקש להתארח שם ולא נתנו לו, אמר: 'כל מה שעושה הקב"ה, לטובה עושה'. הלך וישן בשדה, היו עמו תרנגולות (להקיצו משנתו), חמור ונר. באה רוח וכבתה את הנר, באה חתולה וטרפה את התרנגולת, ובא אריה ואכל את החמור. שוב אמר: 'כל מה שעושה הקב"ה, לטובה עושה'. בלילה באו שודדים לעיר ושבנו את כולם, משראה זאת רבי עקיבא אמר: וכי לא אמרתי לכם שכל מה שעושה הקב"ה, לטובה עושה. **וכאן רואים גם כן את שיטתו, כי אפילו שכעת נראה המצב לא טוב. לא מסכימים לארחו, כל הדברים הנחוצים לו, נאכדים ונטרפים.** אף על פי כן, הוא מאמין שמה שנעשה משמים, הוא לטובה. וגם אם כעת נראה כדבר רע, אבל יש להאמין שהכל לטובה, ואולי אף נזכה לראות זאת בעתיד, וכפי שאכן זכה לראות לבסוף. **דבר זה כנראה למד מרבו נחום איש גם זו, ששימש אותו עשרים ושתים שנים (חגיגה יב.), וגם הוא היה אומר על הכל 'גם זו לטובה' (תענית כא.).**

ואכן צדקה אשתו בראייתה, ועל אף שהיה בן גרים ועם הארץ נתעלה וצמח להיות גדול הדור, ששמו הולך מסוף העולם ועד סופו (יבמות טז.), ואשר נמנה בין 'אבות העולם' (ירושלמי ראש השנה א, א), עד שמשו רבינו אמר להקב"ה (מנחות כט:): רבונו של עולם, יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי? שהיה דורש תלי תילים של הלכות מכל קוצו של יו"ד (שם, וכדלהלן באות יג).

ח. עוד מצינו שרבי עקיבא הלך על פי העתיד, ששנינו (פסחים קטז:): שאפילו שביליל הסדר רבי טרפון היה מברך רק "אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים", והודה רק על הלשעבר, "רבי עקיבא" המשיך בברכתו גם לצעוק על העתיד, ו"אמר: כן ה' אלקינו ואלקי אבותינו, יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום, שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים" וכו'. ומעין מה ששנינו (ברכות נד.): "הנכנס לכרך מתפלל שתיים... נותן הודאה על שעבר וצועק על העתיד". **וכך רבי עקיבא, מלבד מה שהודה (כרבי טרפון) על הניסים שנעשו לנו במצרים, עוד ביקש על המועדים הבאים, וגם בכללות על הגאולה העתידה שנזכה בבנין בית המקדש⁵.** וזה מעין מה שמצינו בו, שגם היה במעלת ה'סיפוק' על הקש שהיה להם, וגם ב'שאפה' שבתוך העוני שואף למצב של עושר עד שמבטיח לאשתו 'ירושלים של זהב'. (וכך יש לכל חתן וכלה בתחילת בנינם, לשמוח במעלות שהשיגו עד הלום, ולשואף לבנין העתיד שלהם בעזרת ה'. ועיין עוד להלן באות כא). ה' יזכנו להסתפק בטוב הקיים כבר, לשואף ולשמוח בעתיד, ולצפות ולראות בגאולה העתידה, אמן.

ט. שנינו (בבא קמא ה, ו ובגמרא צ:): "התוקע לחבירו (כגון באגרופ) נותן לו סלע... צרם באזנו... פרע ראש האשה בשוק, נותן לה ארבע מאות זוז. זה הכלל, הכל לפי כבודו (כלומר, כל הדמים שהוזכרו במשנה, אינם אלא למכובד ביותר, אבל לאדם בוזי פוחתין לו). אמר רבי עקיבא, אפילו עניים שבישראל, רואין אותם כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם, שהם בני אברהם יצחק ויעקב. ומעשה באחד שפרע (את) ראש האשה בשוק, באת לפני רבי עקיבא וחייבו ליתן לה ארבע מאות זוז, אמר לו: רבי, תן לי זמן, ונתן לו זמן. שמרה עומדת על פתח חצרה ושבר את הכד בפניה ובו כאיסר שמן, גילתה את ראשה והיתה מטפחת ומנחת ידה על

⁵ **אולי** עניינו גם על פי מהות שמו 'עקיבא' שהוא מלשון 'עקב', שהוא תחתית וסוף הגוף, וכמו 'עקבתא דמשיחא' שהוא סוף כל הדורות, וזה רומז על ענין ההסתכלות על הסוף והעתיד. [ויש לומר גם שתיבת 'עקיבא' היא ראשי תיבות 'עתידי קרוב יבא' לרמז על ענייני שמתנחם בעתיד]. ולכן גם אצל 'עקב' אבינו שהוא שורש דומה, מצינו בו (רש"י בראשית כט, יא) שאפילו קודם נישואיו עם רחל, כבר נשק לה ובכה, לפי שראה ברוח הקודש שלא תיקבר עמו (מכה המעשה שהזכיר רש"י שם ל, טו. ומעין מה שרבי עקיבא בכה על אשתו של טורנוסורפוס שלבסוף נישא לה, שלאחר מיתתה תקבר עם יזפיה בארמזה). וכן מצינו אצל 'עקיבא בן מהללאל' שהוא גם כן מושרש דומה, שאומר (אבות ג, א) 'הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה. דע, מאין באת? ולאן אתה הולך? ולפני מי שאתה עתיד ליתן דין וחשבון'. והוא גם כן הענין של ה'סיפוק' מהעבר וה'שאפה' לעתיד שנוכח אצל רבי עקיבא. **ואולי** שלשתם קרובים יותר לעונה, כמו שמצינו אצל יעקב הוא מידת תפארת התורה שנמצאת אצל הענוים (כמו שהרחבנו בכמה מקומות בספר הפרשה המחכימה), מפני שהם נמצאים למטה ביותר. וכן כתוב (משלי כב, ד) "עקב ענוה, יראת השם", ובמדרש (שה"ש רבה א, ט. וירושלמי שבת א, ג) אמרו על כך 'מה שעשתה חכמה עטרה לראשה, עשתה ענוה עקב לסוליתה', שהיראה היא כמו עקב לרגלי הענוה (רבינו בחיי ויקרא א, א).

החודש, שאם יראו שמעכבים אותם מללכת, לא ילכו גם בפעם אחרת שבאמת יזדקקו להם. וגם לפי שיטת התנא של המשנה שרבי עקיבא הוא זה שעיקבם, היינו משום שאפילו שמסתכלים על העתיד, אבל אי אפשר בעבור כך לחלל את השבת, ומה שרבן גמליאל סבר שאף על פי כן מותר לחלל את השבת, משום שסבר שהואיל ולצורך קיום מצות קידוש החודש תיקנו חז"ל לקבל את כל מי שיבוא, אם כן גם זה בכלל המצוה הכללית ושבת נדחית מפניו (וכעין מה שביאר הריטב"א בשבת דף קטז) שכל דברים שהם 'טכסיסי המצוה' נדחית שבת מפניהם⁶.

יח. החוטא פועל כעת חורבן בעולם, גם אם לא רואה זאת בפניו והנה פעמים רבות ראינו שרבי עקיבא הסתכל על העתיד וצחק, אמנם מצינו גם שהסתכל לעתיד ובכה, וכפי שדרשו (קידושין פא: וגיזר כג.) "דתניא (על הפסוק במדבר ל, יג) 'אישה הפרם והשם יסלח לה', במה הכתוב מדבר? באשה שנדרה בניזיר, ושמע בעלה והפר לה, והיא לא ידעה שהפר לה בעלה, והיתה שותה יין (א) ומטמאה למתים. רבי עקיבא כי הוה מטי להאי פסוקא הוה בכי, אמר (כאשר רבי עקיבא היה מגיע לפסוק הזה, היה בוכה, באומר): ומה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה, אמרה תורה צריכה כפרה וסליחה, (אם כן) מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר, על אחת כמה וכמה".

יט. רבי עקיבא שראה את העתיד, למד קל וחומר, אם מי שרק חשב לחטוא – צריך כפרה, אם כן, אדם שחטא בפועל – בודאי שיצטרך כפרה⁷. והיינו משום שהחוטא יוצר קלקולים בכל העולמות, כמו שהרחיב בנפש החיים (וכמו שהרחיב בבראשית ו, יב 'כה מעשה האדם בבריאה'). ואף שבשעת החטא, עדיין לא ניכר כלום, אבל בזה הוא שולח חץ להחריב את העולמות, ו'בתר מעיקרא אזלינן' (בבא קמא יז:). וכמו שהביא הנפש החיים שיהודי שחוטא הוא גרוע יותר ממה שעשה טיטוס בבית קדשי הקדשים, שאף שנראה כמעשה מגונה ביותר, אבל כל זה כדוגמת מה שאמרו 'קמח טחון, טחנת' (שהש"ר ג, ו. אי"כ א, מא. ילקוט שמעוני מלכים ב' כה, רנא. ישעיהו מז, תסה. וכעין זה בסנהדרין צו: ברש"י וביד רמיה), [אף שמשמים 'מגלגלין חובה על ידי חייב' (סנהדרין ת.י)], אבל לא הרשע פעל זאת, ולא הגויים החריבו את בית המקדש, אלא היהודים עושים כן בחטאיהם. ולכן בשעה שירמיהו הנביא ראה שבני ישראל חוטאים, כבר אמר (איכה א, א) "איכה ישבה בדד, העיר רבתי עם" בלשון עבר והווה, אף שעדיין היה זה שמונה עשרה שנה קודם החורבן, והיתה ירושלים עדיין מלאה צאן אדם (עין ביחזקאל לו, לה "כן תהיינה הערים החרות מלאות צאן אדם"), משום שראה כיצד בחטאם

יב. ואולי גם מרוב שהסתכל על העתיד וראה כבר את הגאולה, טעה בתחילה ב'בן כוזיבא' שהוא מלך המשיח (כמובא באי"כ ב, ד, ובירושלמי תענית ד, ה), עד שאמר לו רבי יוחנן בן תורתא שעדיין המשיח לא בא.

יג. ואולי זה שמצינו גם שהיה רבי עקיבא דורש תלי תלים של הלכות על כל קוצו של יו"ד (מנחות כט: ועיין בעירובין סוף כא: רש"י שה"ש ה, טז. בעל הטורים דברים לב, מז. לג, ג. וב'החידה המתכמה' ערך 'רבי עקיבא' כתבנו שאפשר שלכן מצינו דברים רבים שסובר שהם מדאורייתא, כנגד הסוברים שהם מדרבנן, משום שמצאם בדרשותיו), משום שידע להעריך כל קוצו של יו"ד ולפתח ולהוציא ממנו הלכות רבות. אבל דוקא הוא שידע להסתכל בעינים חיוביות על כל דבר, ולהוציא מכל דבר קטן את כל הכוחות הגלומים בו, הוא זה שידע לדרוש מכל קוצו של יו"ד.

יד. מצינו שדעת רבי עקיבא (שבועות יט:): שהנשבע שלא יאכל, אפילו שיאכל כלשהו יתחייב קרבן, וכשאמרו לו: היכן מצינו באוכל כל שהוא שהוא חייב, אמר להם: וכי היכן מצינו במדבר שמביא קרבן. ופירש רש"י 'וכיון דמשום ביטול דיבורו הוא, אף זה ביטול דיבורו, שהאומר לא אוכל, דעתו לאסור (את) עצמו בכל שהוא'. ואולי רבי עקיבא הולך בזה לשיטתו, שמעריך כל דבר אפילו כל שהוא (אבל להלכה אינו חייב עד שיאכל כשיעור כזית).

טו. גם שנינו (כלים יב, ה) שמסמר שהתקינו לפתוח בו את החבית, חכמים מטהרים אותו, כיון שעדיין לא נעשה כלי עד שיצרפנו באש, וכן הלכה, אבל רבי עקיבא מטמא. ומסתמא משום שמסתכל על העתיד, ואפילו שעדיין לא צירפו באש, די במה שעומד להיות כלי כדי להחשיבו כלי ברזל המקבל טומאה.

טז. ואולי זה גם מה שמצינו (ברכות סא:): כי "בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה, זמן קריאת שמע היה והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים. אמרו לו תלמידיו: רבינו, עד כאן?! אמר להם: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה 'בכל נפשך' – אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי: מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי, לא אקיימנו?! היה מאריך ב'אחד' עד שיצתה נשמתו ב'אחד', יצתה בת קול ואמרה: אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך ב'אחד'... יצתה בת קול ואמרה: אשריך רבי עקיבא שאתה מזומן לחיי העולם הבא". הרי שכל חייו הסתכל על העתיד, מתי יזכה כבר להגיע לרגע הזה שיוכל לקדש את ה' ולמסור את נפשו למענו.

יז. שנינו (משניות ראש השנה א, ו ובגמרא כא:): שהגיעו יותר מארבעים זוג בשבת להעיד על עדות החודש, ועיכבם רבי עקיבא בלוד, ושלח לו רבן גמליאל שאם כן נמצאת מכשילן לעתיד לבוא. ואף שלכאורה רואים שאדרבה רבי עקיבא כביכול לא הסתכל על העתיד כדעת רבן גמליאל. צריך לומר על פי מה שמובא בגמרא (דף כב.) שיטת רבי יהודה שאדרבה הנציב של העיר עיכבן אבל רבי עקיבא מודה לרבן גמליאל שאין לעכבם, נמצא שגם בענין הזה הסתכל על העתיד, והתיר לכן גם לחלל את השבת, כדי שלא תתבטל מצות קידוש

⁶ עוד יש לתרץ שסובר שהואיל ועל קידוש החודש מחללין את השבת, הוא הדין כאן לצורך קידוש חודשים 'הבאים' יש לתת לעדים ללכת להעיד כעת, ולכן השבת נדחית.

⁷ אבל מה שהמשיכו בגמרא (שם) 'כיוצא בדבר אתה אומר (כתוב בויקרא ה, יז) 'ולא ידע ואשם, ונשא עונו', כשהיה רבי עקיבא מגיע לפסוק זה, היה בוכה, (באומר): ומה מי שנתכוין לאכול שומן ועלה בידו חֲלָב (שהוא שומן האסור באכילה), אמרה תורה 'ולא ידע ואשם, ונשא עונו', מי שנתכוין לאכול חֲלָב ועלה בידו חֲלָב, על אחת כמה וכמה". לכאורה זה לא קשור למידתו בהסתכלות על העתיד, שהרי בזה החידוש שאף שחשב לעשות דבר היתר, אבל כיון שבמציאות פגע באיסור כעת, צריך כפרה על השוגג. ויש לעיין.

חמשוך חסתכלות על העתיד, וזחתנהגות בה בפועל, על פי דרכו של רשב"י תלמידו של רבי עקיבא

יט. גם תלמידו רבי שמעון בר יוחאי שבל"ג בעומר הוא יום ההילולא שלו שהוא אחד מהחמשה תלמידים של רבי עקיבא, נראה שהלך בדרך זו, שהרי שנינו (זבחים קיב.) מי ששוחט או מעלה (מקטיר) קרבן בחוץ עובר באיסור שחוטי חוץ או מעלה בחוץ וחייב כרת, וזה דוקא כששוחט דבר שראוי לקרבן, מה שאין כן אם עושה זאת בקרבן פסול, פטור. אמנם בדברים שהם פסולים רק כעת וכשרים לעתיד, כמו בעל מום עובר, או תורים שלא הגיע זמנם, וכן אותו ואת בנו (ששחטו את אמו באותו יום, ואסור לשחוט באותו יום גם את בנה) ומחוסר זמן, סובר רבי שמעון שכיון שלאחר זמן הוא יהיה כשר, לכן הוא בפרשת קרבנות, וגם כעת יש בו איסור של שחוטי חוץ, אלא שהוא קל יותר שאין בו כרת, אלא רק לאו, וכלשון המשנה 'כל שהוא ראוי לבוא לאחר זמן, הרי זה בלא תעשה ואין בו כרת'.

ואפילו שלהלכה לא נפסק כך, אלא כחכמים שגם דבר שעתידי להיות כשר, כל שהוא פסול כעת, שוב אין בו איסור שחוטי חוץ. יש לומר דהיינו משום שבמציאות יש להתנהג כפי המצב שרואים כעת, ואפילו שיש להתעודד על פי המצב הטוב שיכול להיות בעתיד, אבל אופן ההתנהגות צריכה להיות כפי מה שנראה כעת, ולכן גם חבריו של רבי עקיבא שהלכו עמו ליד הר הבית וכדומה, לא הסכימו עמו שיש לצחוק משום העתיד, אלא להצטער כפי מה שנראה כעת. וגם המבייש את חבריו משלם לו כפי מעמד המתבייש כעת, ולא נפסק כרבי עקיבא, כיון שבמציאות כעת הם עניים. **וכך** בשעת פטירת הצדיק, אף שבשמים שמחים וששים לקראתו, ואולי אף הוא שמח שהולך לנחול גן עדן ולשבת עם הצדיקים ועטרותיהם בראשיהם, לנו יש לבכות עם העם הנמצאים בעולם הזה, שכאן נראה הדבר כצער מפני שמצטערים על סילוקן מהם, ויש להתנהג כפי המציאות שנראית עכשיו (כמו שנתבאר בהפרשה

המחכימה' בראשית הנדפס מחדש ו, ו' שמחה בשעת שמחה).

אמנם אף שיש להתנהג כפי שנראה כעת ולהתנהג בצער, אבל יש להתעודד מהעתיד, ולסמוך על הקב"ה שבעזרת ה' יהיה טוב יותר (ועיין גם בשמות הנדפס מחדש יד, יג 'המתנה מתגובה' שגם אם בשעת הנסיון נראה לאדם שמצבו חמור ומוכרח להגיב, ראוי שישתוק וימנע מתגובה, ולאחר זמן יראה כמה הרויח בזה, והכל היה לטובה. וכך גם אם רואה שהילדים מתקשים בכל מיני דברים, ידע שבעזרת ה' הדברים יעברו ויגדלו כראוי, עיין שם).

בפרט ששנינו בברייתא (ברכות לה:) רבי ישמעאל אומר, ממה שנאמר "לא ימוש ספר התורה הזה מפיך", יכול דברים ככתבן, תלמוד לומר "ואספת דגנך" הנהג בהן מנהג דרך ארץ. רבי שמעון בר יוחאי אומר, וכי אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וכו', תורה מה תהא עליה?! אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום – מלאכתן נעשית על ידי אחרים, ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום – מלאכתן נעשית על ידי עצמם. ואמר, הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידם, והרבה עשו כרבן שמעון בר יוחאי, ולא עלתה בידם.

כעת פועלים את החורבן שיתממש וייראה בעוד שמונה עשרה שנה. אם אדם יסתכל כך בכל מעשה שעושה, כיצד על ידי החטא – יוצר חורבן, ועל ידי לימוד התורה וקיום המצוות – מחזק את העולמות, הוא היה מתנהג אחרת, אלא שזוהו 'הסתר פנים' מהקדוש ברוך הוא, כדי שיישאר לאדם את כח הבחירה. **והנה** מצינו שרבי עקיבא היה אחד מעשרה הרוגי מלכות, ונענש בעונש החמור ביותר, שסרקו את בשרו במסרקות של ברזל, וכל זה היה עונש על מכירת יוסף שמכרוהו השבטים, ואפשר לבאר זאת בכמה דרכים⁸. אולם על פי האמור לעיל אפשר לבאר (ע"פ נור הקודש) שהרי השבטים נתכוונו כביכול לרעה במה שמכרוהו, לכן אפילו שלבסוף התגלגל על ידם דבר טוב, וכפי שהשיב יוסף לאחיו לאחר שאביהם יעקב אבינו נפטר (בראשית ג, כ): "ואתם חשבתם עלי רעה, אלקים חשבה לטובה, למען עשה כיום הזה להחיות עם רב" במצרים מפני הרעב שהיה שם. ואפשר שרבי עקיבא כבר ראה או הרגיש את הענין ברוח הקודש מה שעתידי לעבור עליו, לכן בכה ואמר: "ומה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה, אמרה תורה צריכה כפרה וסליחה, (אם כן) מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר, על אחת כמה וכמה", שכוונתו שאם לכפר על מעשה השבטים שהיה רק במחשבה לרעה ולבסוף יצא מזה טובה, היה כה חמור, כל שכן על מעשה רע שגם לבסוף יצא מזה רעה (ועיין באור החיים בסוף פרשת ויחי). ועל כל פנים יש ללמוד מכך בגודל כל מעשה של האדם, שעליו להסתכל על העתיד מה יכול לגרום בכל מעשה שעושה, איזה שכר נפלא יוכל לקבל על כל מצוה שמקיים והתגברות על נסיון, וחלילה באיזה עונש חמור יכול להיענש על מעשה רע שעושה.

⁸ **התורה** חיים (בבא קמא ג.) מביא את הגמרא (מנחות כט:) שהקב"ה הראה למשה רבינו את גודל לימודו של רבי עקיבא, ובתחילה נחלשה דעתו עד ששמע שאומר: הלכה למשה מסיני וכו', וכשראה לבסוף שעתידיים לשקול את בשרו באטלית, "אמר לפניו: רבונו של עולם, זו תורה וזו שכרה? אמר לו (הקב"ה): שתוק, כך עלה במחשבה לפני". (וכן מובא במדרש עשרה הרוגי מלכות ובקינה 'אלה אוכרה' שכן אמרו המלאכים בשעה שבאו להרוג את רבי ישמעאל, וכך השיב להם הקב"ה). וביאר דהיינו משום שרבי עקיבא היה מן הצדיקים שיכולים להתנהג עמהם לפי בריאת העולם בתחילתו שנוסד במידת הדין, ולא שיתף הקב"ה עמה את מידת הרחמים (כמובא ברש"י בתחילת בראשית א, א ד"ה ברא אלקים), אלא רק לרוב העולם שלא יכולים לעמוד במידת הדין לבדה (ואולי בזה מובנים דברי הארז"ל בכמה מקומות שכאשר רבי עקיבא מת הוא עלה לעולם המחשבה), עיין שם. אך לא ביאר מדוע דוקא הוא נענש יותר מכולם. **והמהרה"ש** מאוסטרופולי ביאר משום שכולם נענשו במקום אבותיהם (כמובא בקינה 'אלה אוכרה' הנ"ל, שאמר להם: איה אבותיכם שמכרו את יוסף, ואילו היו קיימים – הייתי מביאם לכאן לדונם לפניכם, אבל כעת שאינם נמצאים – קבלו את הדין עליכם במקומם), אמנם רבי עקיבא שהיה בן גרים, היה כביכול כנגד הקב"ה שצירפוהו עמהם למכירה. ואפשר לומר על דרך אומרים (ברכות סא:) "בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים, אמרו לו תלמידיו, רבינו עד כאן? אמר להם: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה 'בכל נפשך' – אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי, מתי יבוא לידי ואקיימו, ועכשיו שבא לידי – לא אקיימו?!", וכיון שכל חייו הכין את עצמו לכך ושאלו, לכן נתמלאה בקשתו להגיע לדרגה גבוהה כזו, יותר משאר הרוגי מלכות שלא הכינו את עצמם דיו לכך. גם אפשר שידע הקב"ה שרק הוא שכל חייו הכין את עצמו לכך, היה יכול לעמוד בכזו מיתה נוראה.

אך חסרה להם תקוות העתיד. (ולא זו בלבד, אלא האומות הללו אף ניזונים מבהמות אלו, שדרך בני עשו לאכול חזיר, ודרך בני ישמעאל לאכול גמל).
אמנם בני ישראל נמשלו לשה, שנאמר (ירמיה נג, נז) "שה פזורה ישראל" (ויק"ד ד, ו), שיש בה את שני סימני הטהרה, גם מעלה גרה המסמל על העבר, וגם מפריסה פרסה המסמל על העתיד, ללמדנו כי שלושת החוליות קשורות בקשר אמיץ, וכלל ישראל חיים את העבר כדי להגיע לעתיד, וממילא יש גם משמעות להווה, ומבינים שכל השתלשלות ההסטוריה עד היום ועד לעתיד לבא בימות המשיח, הכל כדי לתקן עולם במלכות שד"י (עד כאן דברי).

ולכן אף שמחד אנו מעריכים מאוד את דור העבר, את הזקנים והאבות (וכמו שהרחבנו ב'הפרשה המחכימה' במדבר כג, ט 'התחזקת אחר האבות'), אבל מאמינים אנו שדוקא על ידי הדור האחרון תוכל לבוא הגאולה, וכדוגמת הננס הרוכב על גבי הענק שרק הוא יכול לפתוח את שער העיר, אבל הכל מכח גובהו של הענק שהוא רוכב עליו¹¹. וזהו גם כמו שנתבאר (לעיל באותיות ז-ח, ומקצת בסוף אות ב) שעל האדם להיות תמיד ב'סיפוק' על העבר וב'שאיפה' על העתיד, ועל ידי כך יתקיים בו הכתוב (ישעיה מט, ג) "ישראל אשר בך אתפאר".

המאמר מתוך הספר 'זמנים ומועדים' חודש שבט עד חודש אב (ט"ו בשבט, חנוכה, פורים, פסח, שבועות, ספירת העומר ובין המצרים).

הודעה משמחת

ניתן לקבל במייל 'הכנה נפלאה לנישואין' (הלכה והנהגה לחתנים), וכן 'הכנה נפלאה לבר מצוה – הזדמנות פעם בחיים' (מעלת אותו היום ושהכל הולך אחר ההתחלה). וכן לרכוש: **שלום רב** (על שאילת שלום והארת פנים), **הפרשה המחכימה** (שבעה חלקים, חכמה ומוסר אקטואליים על התורה), **המשנה המחכימה** (על פרקי אבות), **המגילה המחכימה** (על מגילת אסתר), **תורת עשר המכות** (סיכום והערות בענין עשר המכות בדרך הפרד"ס), **זמנים ומועדים** (ביאורים וביירוים, ופולפולים בענייני מועדי השנה בחודשי כסליו עד אב, בהלכה ובדרוש), **בזאת תבחנו** (630 שאלות על הש"ס מכת"י מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א שתשובותיהן במסכתות אחרות), **אהבתי תורתך** (סיפורים על אהבת תורה של גדולי ישראל). **ברורי הלכות – איסור והיתר' בשר וחלב ותערובות** (יו"ד סימנים פז-קיא, סיכום מפורט בעיקרי הסוגיות ומפרשיה עד להלכה, בתוספת ביאורים וביירוים, בהירים ומאירים, ובסופו קצת שאלות וחיידות 'למעשה'). **בטלפון: 02-5864229**
בפקס: 02-5861245 (לציין: עבור בן-דוד ולברר שנתקבל) **ובדוא"ל: BH5864229@GMAIL.COM**

וביאר הנפש החיים (א, ה) שהנהגת רשב"י היא רק ליחידים שיכולים להתמיד כל ימיהם בעסק התורה בלבד ולא לפנות לשום עסק פרנסה כלל, מה שאין כן רבי ישמעאל דיבר על הנהגת שאר ישראל (ועיין גם בתוספות ובמהרש"א שם). **ומבואר** שרשב"י היה הנהגת היחיד, שלא כרבי ישמעאל שאמר להתנהג במנהג דרך ארץ, ואפשר שלכן רשב"י שהיה מהאנשים הגבוהים בדרגתם, יכל ללכת כפי העתיד⁹, אבל על שאר העם להתנהג כפי המציאות הנראית כעת, ולכן אם כולם עצבים לפי המציאות כעת, לא יתנהג במנהגי שמחה על שם העתיד, אלא יתעצב עמהם.

פעמים שגם רבי עקיבא לא מתנחם בעתיד כביכול

ב. אכן מצינו לפעמים שגם רבי עקיבא לא מתנחם בעתיד כביכול, כמו ששינונו (סנהדרין י, ג. ובגמרא קח.). לגבי דור המדבר, כי אפילו שרבי אליעזר (בן הורקנוס) סובר שיש להם חלק לעולם הבא, דעת רבי עקיבא שאין להם חלק לעולם הבא ואין עומדין בדין. וכן על עדת קרח, אפילו שלדעת רבי אליעזר הנ"ל הם עתידים לחיות בעולם הבא, רבי עקיבא סובר שאינם עתידים לעלות לעולם הבא. גם לגבי עשרת השבטים, אף שלדעת רבי אליעזר הנ"ל הקב"ה עתיד להאיר להם לעולם הבא, דעת רבי עקיבא שאינן עתידין לחזור אפילו לעולם הבא, עיין שם. הרי שגם הוא מסכים שיש רשעים שאי אפשר להתנחם בעתיד שלהם, מפני שגם הוא אבד.

בני ישראל חיים את העבר כדי לחגוע לעתיד וממילא יש משמעות לחוזה

כא. בספר 'ימות עולם' (להגר"י שוורץ) כתב דבר יפה בכללות מהות עם ישראל והאומות, כי בני עשו (שהם הנוצרים מארצות המערב) נמשלו לחזיר, שנאמר בו (תהילים פ, יד) "יכרסמנה חזיר מיער" (שמו"ד לה, ה. ויק"ר יג, ה. מדרש שמואל פרשה טז, מדרש תהלים שוחר טוב מזמור פ, ומזמור קכ, וילקוט שמעוני תהלים פ, תתכט), שיש בו רק סימן טהרה אחד של 'מפריס פרסה' המסמל את ההסתכלות על העתיד לבד, ולכן הם חושבים תמיד על הקידמה, אינם מעריכים את העבר ומסתכלים עליו בביטול, לדידם הוא סמל לנחשלות ולחוסר תרבות, ולכן הם מזולזלים כדור הזקן המסמל את העבר. **לעומתם בני ישמעאל** (שהם הערביים מארצות המזרח) נמשלו לגמל (ילקוט ראובני)¹⁰, שיש לו רק סימן טהרה אחד של 'מעלה גרה' המסמל את ההסתכלות על העבר לבד, שלועס ואוכל את מה שהיה לו מכבר, ולכן הם ניזונים בעיקר מהתפארות על העבר,

⁹. יש לרמוז זאת גם ש'עתיד' (במנין: 484) עולה בגימטריה 'שמעון חי' המרמז על רבי שמעון בר יוחאי.

¹⁰. **ראה** בבתי מדרשות (חלק ב' סוף פרק רבי שמעון בן יוחאי) שדימו את ישמעאל ועשו לחמור וגמל. (ובקצה החכמה הבאנו בשם המקובלים ששור זה עשוי וחמור זה ישמעאל). וגם מצינו שישמעאל (קידושין סח. ועוד) ומצרים (יחזקאל כג, כ 'בשר חמורים בשרים', וספורנו שמות יג, טו) נמשלו לחמור (ועל מצרים המשין שם 'זרמת סוסים זרמתם'). ובמדרש (ויק"ר יג, ה) הובא שבבל נמשלו לגמל, ואדום לחזיר. [ובספרים מובא שמצרים הם בחינת ישמעאל מצד הימין, ובבל הם בחינת אדום מצד השמאל, (עיין בסוף ספר 'שערי הרמה' ל' פתחי חכמה ודעת בפרק האחרון). ולפי זה נמצא שלאדום עצמים יש בחינת חזיר וגמל].